

Planowanie i ewaluacja polityk publicznych

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wprowadzenie

Celem niniejszego podręcznika jest wprowadzenie do polskiej przestrzeni dydaktyczno-naukowej modelowych uściśleń mających wartość analityczną, a zarazem podręcznikową. Autorzy zakładają, iż prócz waloru wykładowego, ich sformułowanie przyczyni się do uporządkowania ważnego działu nauki o polityce publicznej, jakim jest programowanie, planowanie, zarządzanie i ewaluacja w politykach publicznych. Wskazane elementy stanowią kluczowe składniki polityki publicznej opartej na dowodach (*evidence based policy*). W modelu tym, mającym bezpośrednio zastosowanie w praktyce, poszukuje się rozwiązań pomagających radzić sobie z zalewem informacji w praktycznych warunkach wdrażania konkretnych programów holistycznych, sektorowych czy sekcjonalnych polityk publicznych. Analizom poddawane są także, częściowo już znane – i wciąż poznawane ograniczenia tego modelu polityki publicznej, które wynikają z niedostatków jego koncepcji oraz ułomności niektórych „dowodów” z kręgu praktyk *evidence based policy*. One również zostaną uwzględnione i opatrzone komentarzami, gdyż celem opracowania jest możliwie całościowe ujęcie oraz modelowa konceptualizacja tych wątków analizy programowania, planowania, zarządzania oraz ewaluacji w politykach publicznych, które mogą przybrać postać uogólnień mających wartość dydaktyczną i podręcznikową.

W pracy nad proponowanym podręcznikiem motywującym był fakt, iż w ciągu ostatnich kilku lat na krajowym rynku akademickich wydawnictw dydaktycznych praktycznie nie pojawiały się opracowania zwarte, traktujące o wskazanej problematyce w sposób przydatny w nauczaniu. Toteż celem autorów było wydanie opracowania możliwie nowatorskiego, przygotowanego z myślą o pokrewnych przedmiotach kursowych, realizowanych w krajowych ośrodkach akademickich w zakresie administracji, polityki publicznej czy zarządzania publicznego. Propozycja stanowi próbę uzupełnienia krajowego rynku wydawniczego, na którym – w naszej ocenie – publikacji traktujących o podjętej problematyce w sposób podręcznikowy jest wciąż niewiele.

W książce wykorzystano wybrane aktualne opracowania krajowe – celem ich wyeksponowania i uogólnienia. Nie znaczy to, że pominięto publikacje zagraniczne – przeciwnie, odwoływano się do nich dość często. Jednak tam, gdzie to było możliwe, przyznano pierwszeństwo rozwijającej się krajowej literaturze naukowej, choć jednocześnie nie podjęto się jej zinventaryzowania, gdyż jest to jedno z zadań monografii naukowej, a nie podręcznika. W opracowaniu wykorzystano

także uogólnienia z rezultatów dotychczasowych badań obojga autorów. Z uwagi na charakter opracowania w tekście przywoływano źródła w przypisach jedynie w tych fragmentach, w których je bezpośrednio cytowano lub odwoływano się do znanej teorii, modelu czy badań. W niektórych przypadkach, gdy wskazywano na pojęcia szczególnie istotne dla treści, nazwiska autorów wymieniono wprost w tekście. Natomiast w literaturze uzupełniającej, podawanej na końcu każdego rozdziału, a także w bibliografii, wyszczególniono pozycje zarówno w tekście cytowane, jak i niecytowane, wskazując na te, które uznano za najprzydatniejsze w dydaktyce. Umyślnie nie oznaczono przy tym przypisami niektórych, szeroko już rozpowszechnionych pojęć generalnych, jak choćby „zarządzanie”, kierowano się bowiem potrzebą utrzymania podręcznikowej przejrzystości przekazu, którą mogłyby zaburzać detaliczne odwołania i wyjaśnienia.

Podręcznik składa się z dwóch części. W pierwszej, odnoszącej się do zagadnień bliższych teorii, poruszono treści ujęte w ramy modelowe i odnoszące się do: administrowania i zarządzania, z uwzględnieniem koncepcji i reform zarządzania publicznego, w tym *New Public Management* oraz *Public Governance*. Odniesiono się do pojęcia polityki (*politics*) i podano najważniejsze elementy definicji polityki publicznej (*policy*), ze szczególnym uwzględnieniem cykliczności jej procesów, uwarunkowań kulturowych, zasad, wartości, norm, wzorców działania. Wskazano także na najistotniejsze ograniczenia w praktykowaniu polityki publicznej w Polsce. Kolejne fragmenty poświęcono zagadnieniu projektowania rozwiązań w polityce publicznej; przyjęto tu logikę „od problemu do rezultatu”. Poruszono przy tym tematykę planowania i zarządzania strategicznego w administracji publicznej oraz wskazano na pojęcie polityki publicznej opartej na dowodach. Zaprezentowano istotę logiki planowania interwencji publicznej oraz scharakteryzowano projekt, jako konkretne narzędzie rozwiązywania problemów publicznych. Osobny rozdział poświęcono znaczeniu oraz wzorcom partycypacji społecznej w cyklach polityk publicznych. W tym kontekście rozważano rolę interesariuszy w planowaniu polityki publicznej. Następnie, po odwołaniu się do przykładów zinstytucjonalizowanych form dialogu społecznego oraz dialogu obywatelskiego, omówiono procesy komunikacji, kooperacyjnej wymiany informacji oraz współdecydowania w programowaniu oraz wdrażaniu działań publicznych. Wskazano także na instytucję konsultacji społecznych, jako jedno z dominujących narzędzi partycypacyjnych o charakterze formalnym. Uwzględniono zarazem dialogowe innowacje w postaci nowatorskich, deliberacyjnych metod podejmowania decyzji publicznych, z udziałem decydentów publicznych oraz potencjalnych adresatów ich rozstrzygnięć (interesariuszy). Pierwszą część podręcznika zamyka rozdział dedykowany ewaluacji polityk publicznych. Ewaluację, wraz z towarzyszącymi jej uwarunkowaniami, szansami i ograniczeniami, ukazano w szerszej perspektywie, obejmującej problemy rozumienia jej celów, doboru metod oraz roli dowodów w argumentach, które przemawiają za konkretnymi rozwiązaniami w działaniach publicznych. Wskazano zarazem na paradoksy przewidywań w polityce publicznej oraz odniesiono ewaluację do pojęć monitoringu, audy-

tu i kontroli. Druga część książki ma wymiar praktyczny i zawiera *case studies* trzech polityk publicznych. Ich wybór nie jest przypadkowy, lecz podyktowany zamiarem przybliżenia po jednym z przykładów: strategicznej, sektorowej oraz horyzontalnej polityki publicznej. Odwołano się tutaj do: (1) zorientowanej terytorialnie polityki rozwoju, (2) sektorowej w swej istocie polityki senioralnej oraz (3) horyzontalnej polityki równości płci. Polityka terytorialna (*place-based policy*) państwa została omówiona na przykładzie polityki rozwoju, która stanowi odpowiedź na specyficzne uwarunkowania regionów oraz ich składowych. Polityka terytorialna ma swoją regionalną specyfikę i lokalne wcielenia, a zarazem jest funkcjonalnie i proceduralnie sprzężona z instytucjonalnymi i finansowymi mechanizmami Unii Europejskiej. W nawiązaniu do tej problematyki odwoływano się m.in. do zagadnień decentralizacji i subsydiarności. Za przykład kolejnej, tym razem sektorowej polityki publicznej wybrano politykę senioralną, która stanowi coraz istotniejsze pasmo aktywności współczesnej polityki społecznej. Problem starzenia się społeczeństw stał się jednym z najczęściej uwzględnianych – w wymiarze tak międzynarodowym, jak i europejskim, a także na poziomie państw oraz wspólnot samorządowych. Złożoność wyzwań z tym związanych wymaga synergicznych działań na wielu poziomach i w różnych obszarach aktywności publicznej. Egzemplifikację polityki horyzontalnej stanowi w podręczniku przykład polityki równości płci. Płeć jest obok wieku podstawowym biologicznym wyznacznikiem egzystencji człowieka i jego miejsca w społeczeństwie. Polityka równości płci stanowi przykład polityki horyzontalnej, przenikającej rozmaite dziedziny życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Z tego też podstawowego powodu równościowa polityka horyzontalna ma zdecydowanie ponadsektorowy charakter.

Nasz podręcznik stanowi ofertę dla studentów administracji, politologii, stosunków międzynarodowych, prawa, ekonomii oraz kierunków pokrewnych – na studiach tak licencjackich, jak i magisterskich. Zakładamy, że może być także przydatny dla słuchaczy studiów podyplomowych, doktorantów, ale również praktyków administracji rządowej i samorządowej, liderów społecznych, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz osób zainteresowanych sprawami publicznymi.

[Przejdź do księgarni →](#)